

AKTUELNI PROBLEMI
JUGOSLOVENSKE KULTURE

III STRAŽILOVSKI SUSRET

10-74622727

● MILETA RADOVANOVIĆ:

Pre pet godina u Sremskim Karlovcima, u Brankovoj gimnaziji, otvoren je Prvi stražilovski susret. Namera je i onda bila, vidljiva i jasno iskazana, da se stvori mogućnost za povremeno sastajanje mladih intelektualaca iz svih krajeva zemlje, za međusobno bolje i brže upoznavanje, za diskutovanje problema proisteklih iz zajedničkih nastojanja, iz realizovanja određene kulturne politike i stalnog razvijanja i nastajanja stvaralaštva mladih i doprinos njihovog opštejugoslovenskoj kulturnoj praksi. Pokazalo se odmah, a na drugom Susretu i još izrazitije, da je u odu ideju i akciju potrebno podržati, učiniti je redovnom, stalno je razvijati i uvek činiti aktuelnom; svaki put Susret i njegove razgovore zasnovati na najaktuelnijim i trenutno najživljim interesima i problemima angažovanja mladih intelektualaca. Ako stražilovski susreti i nisu uspešni dovoljno široko i u većoj meri precizno da se određena prema problemima koje su raspravljali, ako i nisu dali odmah uočljiv i neporecivo krupan doprinos raščiscavanju određenih pitanja i izgrađivanju zajedničkih gledanja, oni su, sigurno je to, imali izvanredan značaj i doprinos u stvaranju povoljne kulturne klime, a najviše u izrazitijem prožimanju stvaralaštva, pre svega mladih,

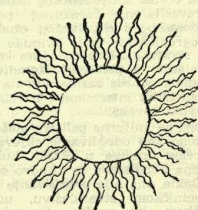
iz svih krajeva zemlje. Uticala su na brže izlaženje iz dotadašnjih okvira, na prevazišćenje određenih zatvorenosti i samokrenutosti, doprineli su stvaranju takve atmosfere u kojoj je jedan broj omladinskih listova, časopisa i drugih institucija sve više razvijao jugoslovensku kulturnu saradnju, postajao ozbiljan faktor kulturne integracije.

Računajući s dosadašnjim iskustvima i vrednostima ove omladinske kulturne akcije, težeći njenom daljem razvijanju, organizatori ranijih susreta: *Pokrajinski komitet Saveza omladine, Tribina mladih i Polja* predložili su da se ovogodišnji Susret organizuje uz angažovanje odgovarajućih najuticajnijih institucija iz cele zemlje.

Organizatori III stražilovskog susreta (*Tribina mladih, Polja, Iffušag, Perspektiva, Problemi, Naše teme, Razlog, Mlad borec, Gledišta, Vidici, Mladost, Centralni komitet Saveza omladine Jugoslavije, Pokrajinski komitet Saveza omladine i Univerzitetski odbor Saveza studenata* u Novom Sadu, uz saradnju sarajevskog mesečnika *Odjek*) odlučili su da Susret bude izrazito radnog karaktera i da se diskusija vodi na temu: *Aktuelni problemi jugoslovenske kulture*. Imajući u vidu aktuelnost i potrebu diskutovanja pitanja koja ova tema podrazumeva, pitanja i problema,

uostalom, koje je početkom ove godine drugi Tito više puta isticao, mislili smo da je trenutak da se i Stražilovski susret organizovanje i svestranije njima pozabavi. Odbor Susreta je uporno insistirao na pripremanju svih učesnika za Susret, nastojeći da i unapred dobije što više tekstova i teza koji bi poslužili kao materijal za diskusiju. Ovakvim nastojanjima od izvanredne koristi bilo je objavljivanje tekstova na temu Susreta u znatnom broju listova i časopisa za umetnost, kulturu i društvena pitanja.

Van svake je sumnje da će, ovako organizovan i pripreman, Stražilovski susret istaći i ozbiljno pokrenuti čitav niz problema, da će pružiti nesumnjivo veliku pomoć redakcijama listova i časopisa — organizatora u daljem vođenju i razvijanju diskusija o problemima ovde pokrenutim, da će stvarno doprineti razvijanju niza novih oblika i mogućnosti saradnje svih ovih listova, časopisa i njihovih saradnika, doprineti daljem oživljavanju i intenziviranju danas vidljivijih zajedničkih zalaganja i nastojanja. Namera organizatora nije bila, ni ovom prilikom, da se o temama Susreta govori samo tri dana, nego da ti razgovori u vremenu kada se u nas svestranije i odgovornije prilazi pitanjima kulture, budu inicijativa i nesumnjiv prilog intenzivnim diskusijama o aktuelnim problemima jugoslovenske kulture.

ostvarenje stvaralačkog bića

● TRIVO INDIĆ:

Pošaoh bih od jednog osnovnog odnosa, koji svaka generacija mora za sebe da preispituje, od odnosa kulture i politike. smatrajući pri tome da se kultura i politika, teorijski, uopšte ne isključuju, nego da se u svojim najboljim tradicijama i rezultatima uzajamno dopunjuju, jer im je krajnji cilj isti, a to je čovek. Naravno, čovek u ovom sadašnjem vremenu, čovek kome je svojstven humanizam socijalističkog društva i za koga je kultura kritička svest društva o samom sebi, kritička svest pojedinca o pojedincu. Isto, dakle, kao i politika. Njihov zajednički zadatak je menjanje sveta, očovečavanje čoveka, što se može naročito sagledati u revolucionarnim, prelomnim periodima razvoja društva. Politika koja ograničava, koja spuštava stvaralačke mogućnosti čoveka, nije politika, a kultura koja to trpi, odobrava ili prikriva, nije kultura.

Razlika između politike i kulture svakako je u meri anticipacije, koja je kod kulture mnogo izraženija, dalekosežnija i subjektivnija nego kod politike: koja je, sa druge strane, primorana da vodi računa o nizu drugih uslova na koje kultura ne mora da se osvrće. Mera anticipacije je nekada bila svodena kod kulture na minnimu, o čemu nam čak i istorija socijalizma, u ovih svojih četrdeset godina, može da pruži niz primera.

Socijalističko društvo ima ambiciju da prevlada materijalno siromaštvo ljudskog društva, a samim tim i uporedno s tim, sva njegova druga siromaštva: politička, kulturna, etička, itd. Naravno, ovo preovlađavanje je istorijski proces, i kao takav, začeo se mnogo pre pojave socijalističkih društvenih odnosa. Ali, samo na osnovama socijalističkog društva, gde će

najširim slojevima radnih ljudi biti omogućeno da upravljaju, i odlučuju o plodovima svoga rada, ovaj proces prevlađavanja može biti ostvaren, tj. može preći iz carsva nužnosti u carsvo slobode. Prirodno, ovi razvojni tokovi su u praksi mnogo složeniji. Iskustva dosadašnjih socijalističkih revolucija, ukazuju nam na svu težinu i odgovornost ostvarivanja višesmislenog, nužnog i neispravnog vraćanja čoveka samom sebi, svojoj ljudskosti.

Otud bismo se zaista mogli složiti sa mišljenjima da je bitna funkcija kulture u socijalizmu nerazdvojna od procesa ostvarivanja čovekovog totaliteta, koji neće da se zadovolji početnim, mehaničkim dvojstvom proizvođač-upravljaj, već će imperativno nalogati što neposrednije, što svestranije realizovanje svestranog stvaralačkog bića koje je sposobno da menja svet.

Program SKJ sažeto iskazuje istovetnu misao: „Intelektualno stvaralaštvo se u socijalističkoj demokratiji sve više oslobađa klasnih determinacija i ograničenja: čovekov društveni značaj počinje se kvalitativno menjati, stvaraju se realni uslovi za njegovo stvarno oslobođenje. Maksimalno razvijanje ljudskog stvaralaštva postaje i cilj i sredstvo celog društvenog kretanja, čime se ostvaruje izjednačenje društvenog individualnog interesa i društvenog opšteg interesa, zajedničkog cilja. Socijalistički društveni odnosi u borbi da prevaziđu ranije, kapitalističke društvene odnose, — oslobađaju i afirmiraju ljudsku svest, idejno i stvaralačko biće čovekovo.“

I novi Ustav ukazuje na vrlo određene mogućnosti da se kultura predstavi kao integralni deo društva, same egzistencije radnog čoveka. U interesu svakoga naroda posebno i svih zajedno, kaže se u Ustavu SFRJ, ostvaruje se i obezbeđuje mo-

gućnost i sloboda za svestrani razvitak ljudske ličnosti i za zblizavanje ljudi i naroda u skladu sa njihovim interesima i težnjama, na putu stvaranja sve bogatije kulture i civilizacije socijalističkog društva.

Novi Ustav određuje kulturu ne samo kao refleks društvenog sistema, kao njegov proizvod, nego kao njegovu stvaralačku savest.

Humanistički smisao jugoslovenske kulture proizlazi iz socijalističkih društvenih odnosa koji se zasnivaju na odnosima među ljudima kao slobodnim i ravnopravnim proizvođačima i stvaralocima, čiji rad služi isključivo zadovoljavanju njihovih ličnih i zajedničkih potreba. Dakle, reč je o kulturi koja se ne zasniva na eksploataciji čoveka od strane čoveka, koja ukida otuđenost čoveka od sredstava za proizvodnju i drugih uslova rada, kao i svih ostalih oblika čovekove alijenacije.

Ako kultura ne bi bila integralni deo društvene svesti, značilo bi da postoje neki sukobi, razmirice, bilo u samom društvu, bilo u samoj kulturi. Ovakvo shvaćena uloga kulture nikako ne znači njenu simplifikaciju, njeno osiromašenje, iako je moguće i često se događa, da zaoštrala, primitivna, epigonska sredina rada nerealne zahteve, primitivnu i sivu birokratsku kulturu i kulturnu politiku, da shvata kulturnu politiku kao konkretizaciju jedne opšte politike čiji je cilj upravljanje, prisuda nad ljudima.

Razvitak demokratskih i socijalističkih odnosa, društveni napredak, uopšte, može samo da potakne rađanje novih kulturnih snaga, novih kulturnih vidika, a nikako da im se suprotstavlja. Društveno-politički odnosi i oblici koji postoje u Jugoslaviji

(nastavak na 2. str.)

